

Проект фінансується
Європейським Союзом

Міністерство освіти і науки
України, Міністерство
соціальної політики України

Проект виконується
Сумським державним
університетом

Результати ініціативи «Університет, дружній до сім'ї» та досвід реалізації гендерної політики українських університетів

Навчальний посібник

**Результати ініціативи
«Університет, дружній до сім'ї»
та досвід реалізації гендерної
політики українських
університетів**

Навчальний посібник

УДК : 316.362:37.091.212(477.52–25)(075.8)

ББК : 74.580 (4Укр–4Сум)я73

Р65

Р65 Результати ініціативи «Університет, дружній до сім'ї» та досвід реалізації гендерної політики українських університетів: навчальний посібник / за заг. ред. Н. Світайло. — Суми : Видавництво РА «Хорошие люди», 2015. — 129 с.

У посібнику «Результати ініціативи «Університет, дружній до сім'ї» та досвід реалізації гендерної політики українських університетів» описано досвід реалізації Сумським державним університетом Всеукраїнського проекту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у вищих навчальних закладах» та впровадження ініціативи «Університет, дружній до сім'ї».

На основі узагальнення результатів роботи команди проекту в областях по проведенню семінарів-тренінгів для різних цільових груп та вивчення досвіду діяльності осередків гендерної освіти виокремлюються компоненти гендерної політики університетів та аналізуються шляхи їх упровадження.

Особлива увага приділяється комунікаційній складовій у реалізації гендерної політики університетів та детально аналізується досвід проведення семінарів-тренінгів в областях як з точки зору вивчення досвіду та налагодження комунікацій, так і з точки зору виявлення існуючих проблем та можливих нових напрямків співпраці університетів.

Окремо узагальнено досвід роботи Центру підтримки сім'ї Сумського державного університету по впровадженню дружніх до сім'ї підходів як один з напрямів реалізації гендерної політики в українській вищій школі. Крім того, посібник містить матеріали, які висвітлюють споріднений досвід інших українських та зарубіжних університетів.

Цей посібник адресований керівництву вищих навчальних закладів, науковцям, представникам державної влади та місцевого самоврядування, широкому загалу.

Здійснено Сумським державним університетом у рамках проекту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у вищих навчальних закладах» за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Офіційні партнери проекту – Міністерство освіти і науки України та Міністерство соціальної політики України.

Під час використання матеріалів посилання обов'язкове.

УДК: 316.362:37.091.212(477.52–25)(075.8)

ББК 74.580(4Укр–4Сум)я73

© 2015

© Видавництво РА «Хорошие люди», 2015

ПРОЕКТ РЕАЛІЗУЄТЬСЯ В РАМКАХ ТЕМАТИЧНОЇ ПРОГРАМИ «ІНВЕСТУЮЧИ У ЛЮДЕЙ»

Ціль проекту:

Сприяння гендерної рівності, поширення практики створення у вищих навчальних закладах України рівних можливостей для здобуття професії молодим матерям-студенткам.

Анотація

Кікінежді Оксана, Бойко Ірина, Шульга Ірина, Святослав Кікінежді, Ірина Марисяк

Від патерналізму до паритетності: гендерний мейнстрімінг у вищій школі
(з досвіду роботи науково-дослідного Центру з проблем гендерної освіти та виховання учнівської та студентської молоді ТНПУ імені Володимира Гнатюка-НАПН України)

У статті представлені результати гендерного аудиту, проведеного співробітниками науково-дослідного Центру з проблем гендерної освіти та виховання учнівської та студентської молоді НАПН України –ТНПУ ім. Володимира Гнатюка у межах проекту «Гендерний мейнстрімінг у вищих навчальних закладах України».

Мета гендерного аудиту - аналіз ВНЗ у гендерному дискурсі державної політики.

Завдання гендерного аудиту:

1. Вивчити наявність ресурсів статей в системі рівності-нерівності (політика та стратегія освіти, навчальні програми, інституційні практики, підходи до навчання та форми оцінювання, характер гендерної взаємодії тощо) з метою критичного аналізу досвіду вузу щодо впровадження комплексного гендерного підходу;

2. Визначити, чи є гендерно-чуйною кадрова політика вузу загалом та в окремих підструктурах;

3. Окреслити проблемне коло поглиблення гендерних досліджень в академічній сфері та визначити загальні рекомендації щодо імплементації гендерної складової у вищу школу.

Гендерним аудитом було охоплено студентсько-викладацький колектив Інституту педагогіки та психології та 6 факультетів (фізико-математичний, географічний, історичний, фізкультурний, іноземних мов, інженерно-педагогічний). Результати статистичних даних стосуються усіх факультетів, кафедр та інших підрозділів університету. У анкетуванні взяло участь: 130 осіб викладацького (64 жінки та 66 чоловіків) та 298 студентського колективу (180 студенток і 118 студентів).

Реалізація проекту засвідчила ефективність проведення гендерного аудиту як практичного інструменту у здійсненні якісного моніторингу на предмет гендерної чутливості-нечутливості в головних суб'єктів університетського середовища - викладачів/викладачок та студентів/студенток, що дозволяє окреслити перспективи світоглядного потенціалу гуманітарної освіти з позиції гендерної методології, підвищення її якості як імперативу академічної культури від патерналізму до паритетності в умовах сучасних викликів – забезпечення національного механізму гендерної державної політики.

Роль Психологічної служби вищої школи у забезпеченні принципів дружності до студентської сім'ї

***Плаксієнко І.Л., практичний психолог,
Кочерга А.А., проректор з НПП,
Полтавська державна аграрна академія***

Формування гармонійної особистості та підготовка до самостійного професійного, соціального, особистого життя молоді людини - основна мета навчально-виховної роботи у вищій школі. Студентське життя - це завершальний етап переходу до дорослості, на якому людина не тільки опановує професію, але й приймає ряд важливих рішень з корекції ціннісних орієнтацій, планування конкретних завдань на майбутнє життя - створення сім'ї та народження дітей. Тому за пріоритетний напрям навчально-виховного процесу в Полтавській державній аграрній академії взято розвиток ціннісних і якісних характеристик особистості студентів, які необхідні їм для

самоствердження в професії, визначення мети свого життя і місця в суспільстві, а також створення щасливої сім'ї.

У Полтавській державній аграрній академії діє цілісна система гендерного виховання студентів, обумовлена концепцією і комплексним планом виховної роботи, яка координується Радою з гуманітарної освіти та виховної діяльності, і реалізується ректоратом, директоратами інститутів, деканатами, Науково-методичним відділом управління якістю освітньої діяльності, Центром кар'єри, кураторами академічних груп та органами студентського самоврядування. Формування у студентів гуманістичного світогляду, моральності і культури, родинно-сімейного виховання - це першорядні завдання в процесі навчально-виховної роботи.

Це велика, кропітка робота з організації навчання та підтримки студентів-сиріт, безпосередньої допомоги у створенні оптимальних умов для гармонійного поєднання сімейних обов'язків з навчанням студентським сім'ям, матерям-студенткам. Ключовими партнерами в проведенні юридичних консультацій з законодавства в сфері сімейних відносин, просвітницької роботи з гендерних питань є Полтавський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. ПДАА активно використовує ресурс Консультативно-діагностичного центру «Клініка, дружна до молоді» для організації спільних інформаційно-просвітницьких і профілактичних заходів, націлених на формування відповідальної поведінки в статевих та міжособистісних відносинах та навичок здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я та підготовку до усвідомленого батьківства.

Педагогічно-психологічний супровід цього складного і багатопланового виховного процесу забезпечує психологічна служба ПДАА, в розпорядженні якої кімната для психологічного розвантаження, облаштована і для роботи з дітьми, кімната для індивідуальних консультацій та зала для групових занять.

На виховних годинах та в позанавчальний час в Центрі дозволяє психологічна служба реалізує корекційно-розвивальну програму «Етика і психологія сімейного життя», спрямовану на створення психологічної готовності до сімейного життя; ознайомлення з основними функціями сім'ї, сімейними традиціями, духовними цінностями родини, особливостями розподілу ролей в сім'ї, відповідальністю за виховання дітей.

Програма включає цикл семінарських занять «Філософія щастя» з використанням різного ілюстративного матеріалу та відеофільмів за темами: «Дружба, закоханість і кохання», «Етапи розвитку відносин між чоловіком і жінкою», «Школа кохання», «12 принципів щасливого кохання», «Секрети гармонійних відносин», «Чотири типи відносин «Моє, твоє, наше», «Зрілі відносини. Залежність. Незалежність. Взаємозалежність», «Шпаргалка з почуттів та емоцій».

На фото - група фінансистів третього курсу під час проведення семінарського заняття «Школа кохання».

Інформування про гендерні аспекти міжособистісних відносин, основні функції сім'ї, особливості розподілу ролей в сім'ї, конструктивне вирішення конфліктних ситуацій та ролі, які виконує подружжя у сучасному суспільстві, краще всього вдається у вигляді рольових ігор «Моя дружина – бізнес-леді», «Грані мого Я», «Плануємо сімейний бюджет», «Золоті правила спілкування», «Долаємо гендерні стереотипи». «Три кроки до відновлення добрих відносин».

Сімейним традиціям, духовним цінностям родини, відповідальності за виховання дітей присвячуються тренінгові

заняття «Зустрічаємо майбутню свекруху», «Магія українського весілля», «Десять заповідей батьківства», Я, ти і дитина».

Такі тренінги викликають у студентів великий інтерес, під час них відбувається жваве спілкування, розглядаються життєво важливі ситуації, що сприяє розумінню сімейних та загальнолюдських цінностей, усвідомленню важливих соціальних характеристик, формуванню гендерно-відповідальної поведінки, прояву чуйності, турботливості, взаємоповаги.

На фото - студенти – менеджери під час тренінгу «Грані мого Я».

За участі психологічної служби проводяться виховні години з використанням методів творчого самовираження «Веселка». Метою таких занять в студентських групах академії є самопізнання та пізнання навколишнього світу через творчість, що сприяє самовдосконаленню, формуванню гармонійної Я-концепції та оптимістичної життєвої позиції студентів. Для формування позитивної Я-концепції використовуються такі малюнкові методики, як «Автопортрет», «Мій світ», «Спогади дитинства». Самопізнанню, формуванню відповідальності за своє життя присвячуються арт-методики «Родинне дерево», «Огляд життєвого шляху», «Лінії життя», «Я через п'ять років».

Образотворча робота в парах дозволяє розвивати комунікативні навички, досліджувати і коригувати соціальні ролі й звичні форми поведінки («Подарунок», «Начальник і підлеглий», «Зрозумій мене»). А спільна творча робота всієї групи («Почергове малювання», «Ми – одна команда») дає можливість правильно оцінювати своє місце в колективі, сприяє розумінню цінності інших людей, полегшує процес комунікації, а також згуртовує групу. Інтерес до результатів творчості з боку товаришів, позитивне прийняття ними продуктів творчості підвищують самооцінку молодих людей, ступінь їх самоприйняття і самоцінності. Така психокорекційна робота розвиває прагнення до самоаналізу, самоактуалізації та потреби в пізнанні; формує позитивне ставлення студента до самого себе, оточуючих і до суспільства в цілому. А ще художні засоби творчості викликають море позитивних емоцій, відчуття психологічного комфорту, захищеності, радості та успіху.

На фото - студенти групи факультету агротехнологій на виховній годині «Ми – одна команда».

Тож, психологічна служба ВНЗ, як одна з дієвих ланок навчально-виховного процесу, створюючи належні психологічні умови для навчання та самовиховання студентської молоді, може суттєво вплинути на успішність процесу формування соціально-адаптованої гармонійно розвинутої молоді у стінах вищого навчального закладу.

Література

1. Євдокімова О. О. Психологічна служба у вищій школі: теоретико-методологічні основи і організаційні форми діяльності / О. О. Євдокімова // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: зб. Наукових праці. – К., 2009, – №26 (50). – Ч.1. – С.32-40.

2. Марченко С. В. Розвиток особистості студентів в умовах навчання у вищій школі / С. В. Марченко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2009.-№1. – С.342–346.
3. Плаксієнко І.Л., Крикунова В.Ю. Про напрямки психологічного супроводу навчально-виховного процесу. /Матеріали XXXXIII науково-методичної конференції ПДАА.- Полтава, 2012.- С. 11-16.
4. Плаксієнко І. Л., Шупта І.М., Кочерга А.А. Окремі аспекти організації психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищій школі. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія».-К.:ВЦ НУБіП України.-2014.-Вип.199.-Ч.2.-С.233-239.
5. Плаксієнко І.Л. Використання арт-методів в контексті позитивної психотерапії у роботі психологічної служби вищих навчальних закладів./Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Позитивна психотерапія в Україні – відповіді на виклики часу».- 2014.- С. 103-106.

Прокреативна підготовка шкільної молоді у США та Великій Британії : навчання демократичному громадянству та егалітарному батьківству

Левчик Н. С., канд.. педагогічних наук,
ТНПУ ім. Володимира Гнатюка.

У реаліях ХХІ ст. ще гостріше постали питання відновлення і зміцнення подружнього та батьківського статусів, гармонійного союзу з іншою людиною, виховання в сучасній молоді «батьківських якостей», її підготовки до відповідального батьківства як невід’ємної складової загальної системи виховання підростаючого покоління. Прокреативна підготовка учнівської молоді у США та Великій Британії відкриває нові можливості для розширення освітнього простору національної школи у напрямку виховання у молоді усвідомленого батьківства. Відчуття сучасними школярами себе у ролі потенційних батьків є реальним шляхом гуманізації особистості і суспільства, вирішенням демографічної кризи, підвищення морально-правової культури дівчат та юнаків, їхнього спрямування на родинність, відповідальність за себе і майбутніх дітей.

У державній сімейній та соціальній політиці обох країн спільною стратегією є підготовка учнівської молоді до відповідального материнства та батьківства з урахуванням специфіки штатів, місцевості, етнічних та національних груп, матеріально-економічного становища населення, статусу сімей тощо. Серед головних цілей шкільних програм є: попередження жорстокого ставлення до дітей через створення турботливого середовища; підтримка державних центрів у напрямку збереження репродуктивного здоров’я і запобігання підлітковій вагітності, девіантному материнству та батьківству; організація широкої просвітницької кампанії з профілактики захворювань, які передаються статевим шляхом (передусім СНІДу), наркоманії та алкоголізму.

Навчальні програми з підготовки учнівства до батьківства у США та Великій Британії мають ідентичну багатокомпонентну структуру і передбачають різноманітні блоки, як от: а) блок особистісного розвитку; б) знання основ перинатальної психології і педагогіки; в) набуття навичок конструктивного спілкування у побудові успішної родини, вирішення життєвих проблем і конфліктних ситуацій, знання стилів батьківського виховання тощо; г) усвідомлення цінностей батьківства та відповідального ставлення до виконання батьківських ролей і обов’язків.

Спільними у системі освітніх реформ наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. у США та Великій Британії виявилися теоретико-методологічні підходи до розробки державних стандартів змісту освіти, спрямовані на підвищення якості знань та успішності школярів, нові навчальні програми і варіативні курси, розвиток інфраструктури педагогічної діяльності тощо. Система освіти в обидвох країнах ґрунтується на принципах демократичності та доступності. Державною стратегією США стало впровадження стандартизованої освіти з метою покращення навчальних